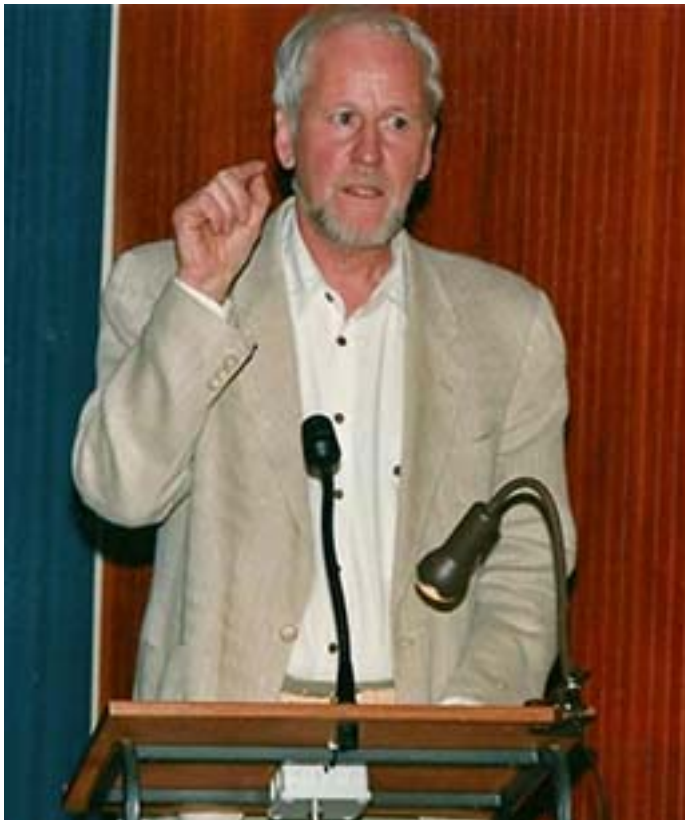

“Ofwel moeten we verder gaan met milieubederf te accepteren, ofwel moeten we het systeem van de grond af herzien. Een tussenweg is er niet”. Pieter Schroevers ten voeten uit.

Pieter Johannes Schroevers (1930-2016) was hydrobioloog. Hij en Willem Hoogendijk, milieu-econoom, leerden elkaar kennen in januari 1970 bij één van de vele werkgroepen van de Kargadoor, een kritisch jongerencentrum aan de Oudegracht in Utrecht. Het was de tijd van ‘aksie’, de nasleep van de Kabouter- en Provotijd. Marieke Korver, de vrouw van Schroevers koppelde hem aan de werkgroep ‘Milieuverwoesting’, de latere Aktie Strohalm. Die groep kon hem als expert-lid goed gebruiken.

Schroevers was vooral een Odum-leerling¹, een Amerikaanse wetenschapper die door de introductie van het begrip ecosysteem een belangrijke bijdrage leverde aan de ecologie. Voor Schroevers was het duidelijk dat, als je holistisch denkt en de tweede wet van de thermodynamica (over ‘entropie’) toepast, je radicaal wordt in je denken over hoe de samenleving werkt of zou moeten werken.

Schroevers was echter geen actievoerder-van-de-barricaden, maar een genuanceerde denker die anderen bekend wilde maken met de principes van de ecologie, met de begrippen over- en onderontwikkeling, hoe alles met alles samenhangt en dat ‘weg’ niet echt weg is – bijvoorbeeld als het over energie gaat. Het natuurgeori nteerde establishment van die tijd was volgens hem tamelijk exclusief gericht op natuurbescherming. Ook als wetenschapper (bij het voormalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer – RIN), was hij daar kritisch over. Hij gaf lezingen en schreef artikelen over verschillende soorten natuur en over de noodzaak dat beleidmakers duidelijke keuzen over het beheer en behoud ervan moeten maken. Het lukte hem om natuurbeschermers van die tijd ervan te overtuigen dat er ook een andere kijk op de natuur

dan alleen bescherming en behoud mogelijk is².

Zijn denkbeelden als 'ecosooft', zoals hij zich noemde, zijn best lastig te doorgronden, maar uiterst belangwekkend: toen én nu nog steeds.

Rond 1975 kreeg Schroevers, naast het voeren van actie en zijn werk als hydrobioloog bij het voormalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), meer interesse in educatie en onderwijs. Hij was medeoprichter van de Stichting voor Milieu-educatie³. De eerste producten van deze stichting waren de tentoonstelling 'Energie waar komt zij vandaan?' en 'Energiebalans', een compleet, mondiaal georiënteerd lesprogramma voor het voortgezet onderwijs; Schroevers was daarvan de geestelijke vader.

Typerend voor zijn denken was een lezing die hij voor NME'ers hield over het heksenkruid in het landgoed Amelisweerd⁴ bij Utrecht. Hij zei ongeveer: "Je kunt naar Amelisweerd gaan en daar het heksenkruid vinden. Je kunt het plukken en thuis in een vaas zetten; een tijdje mooi. Je kunt er ook heengaan en het zien groeien: een standplaats onder de bomen, tussen andere kruiden, in een vochtige bodem. Mooi, geniet ervan!

Maar je kunt je ook afvragen: wat maakt dat dit heksenkruid hier eigenlijk nog staat? Niet alleen omdat de standplaatsfactoren gunstig zijn maar ook omdat ons economische systeem het gelukkig nog tolereert dat er ruimte is voor dit plantje op deze plaats".

Als lid van de Commissie voor Natuurbeschermingseducatie (CNBE) die destijds de minister van Landbouw en Visserij op het gebied van NME adviseerde, was zijn verdienste dat hij de leden meevoerde in zijn gedachtenwereld over structurele tekortkomingen in de maatschappij. Dat paste heel goed in die commissie die zich sinds de publicatie van de World Conservation Strategy⁵ begon te oriënteren op NME in mondiaal perspectief (inclusief een relatie met de ontwikkelingssamenwerking). In die tijd was 'groene' educatie (gericht op de eigen omgeving en op het individu) gangbaar. Voor de meeste commissieleden was dat een nieuw gezichtspunt.

Een citaat van Schroevers uit het advies van de Natuurbeschermingsraad (waar de CNBE toen net onder viel) 'Tussen natuurbeleven en overleven. Een basisvisie op de natuur- en milieueducatie': 'Natuur- en milieueducatie heeft vooral inhoudelijk een ander karakter gekregen. Veel meer dan vroeger wordt ingezien dat een samenspel van maatschappelijke en economische factoren het handelen van mensen en dus de kwaliteit van de natuur beheerst'.

Bronnen

- Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, search.iisg.amsterdam/Record/ARCH02271/ArchiveContentAndStructure.
- In memoriam door Ellen Leussink en Chris Maas Geesteranus: www.heimansenthijssstichting.nl/wp-content/uploads/Heimans-Thijssse_nieuwsbrief-52.pdf.

Enkele publicaties⁶

- Anon., 1976. Doel en werkwijze van de Stichting voor Milieu-educatie. Utrecht.
- [Schroevers, Pieter](#) (red.), 1984. Energiebalans. De rol van energie in de wereld: ecologisch, economisch en maatschappelijk. Tekstboeken en platenatlas voor voortgezet onderwijs. Stichting Milieu Educatie, Utrecht. Zie: _____
- Anon., 1982. De World Conservation Strategy en de natuur- en milieueducatie. Tweede, herziene uitgave. Commissie voor Natuurbeschermingseducatie, Rijswijk.
- Anon., 1985. Tussen natuurbeleven en overleven. Een basisvisie op de natuur- en milieueducatie. Natuurbeschermingsraad, Utrecht.
- Schroevers, P.J., 1986. Hoe natuuronderwijs ook milieu-educatie kan zijn [de zgn. Heksenkruidlezing, zie tekst – CMG]. Lezing voor de conferentie Natuur- en milieueducatie in het onderwijs, 28-30 november 1986. (Digitaal verkrijgbaar via de auteur van deze tekst: Dit e-mailadres wordt beveiligd tegen spambots. JavaScript dient ingeschakeld te zijn om het te bekijken.
document.getElementById('cloak033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe').innerHTML =
"; var prefix = 'ma' + 'il' + 'to'; var path = 'hr' + 'ef' + '='; var
addy033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe = 'bronmaas' + '@';
addy033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe =
addy033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe + 'gmail' + '.' + 'com'; var
addy_text033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe = 'bronmaas' + '@' + 'gmail' + '.' + 'com'
;document.getElementById('cloak033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe').innerHTML +=
"+addy_text033337c599e15e4346ec6c3d1ae58cfe+";).

Eindnoten

¹ Over de ecooloog Odum: zie worldcat.org/identities/viaf-285532361.

² In die zin was Schroevers zijn tijd ook vooruit want pas in 1992 kwam het Verdrag inzake Biologische Diversiteit met bredere doelstellingen dan alleen voor natuurbehoud tot stand (CBD: www.biodiversiteit.nl/verdrag-inzake-biologische-diversiteit-cbd/cbd-text/art1

³ www.sme.nl

⁴ Landgoed Amelisweerd was jarenlang, wegens het voornemen een stuk van rijksweg A27 daar doorheen aan te leggen, het strijdtoneel van actievoerders tegen Rijkswaterstaat.

⁵ IUCN e.a., 1980. World Conservation Strategy. IUCN, Gland.

⁶ Pieter Schroevers heeft veel geschreven, vooral op ecologisch gebied. De meeste van zijn ideeën zijn verwoord in een drietal bundels 'Moralia ecologica' (niet gepubliceerd maar grotendeels verkrijgbaar via de auteur van deze tekst: Dit e-mailadres wordt beveiligd tegen spambots. JavaScript dient ingeschakeld te zijn om het te bekijken.

document.getElementById('cloak2523e90f294163efc95349d89d610a35').innerHTML = "; var
prefix = 'ma' + 'il' + 'to'; var path = 'hr' + 'ef' + '='; var
addy2523e90f294163efc95349d89d610a35 = 'bronmaas' + '@';
addy2523e90f294163efc95349d89d610a35 = addy2523e90f294163efc95349d89d610a35 +
'gmail' + '.' + 'com'; var addy_text2523e90f294163efc95349d89d610a35 = 'bronmaas' + '@' +

'gmail' + '.' +

'com';document.getElementById('cloak2523e90f294163efc95349d89d610a35').innerHTML += '+addy_text2523e90f294163efc95349d89d610a35+';). Hier gaat het echter om zijn (bijdragen aan) [publicaties over educatie](#).